

7

כשילוד, וע"כ מוכח דבאמת יכולים לעשות מעשה זכייה בעד עובר רק דאינו יכול לקבל ולזכות בעודו עובר, ולכך דימה זה הרא"ש לעושה קנין לאחר ל' דקונה במעשה הקנין דלפני ל', וה"נ זוכה כשילוד במעשה הזכייה שעשה הזוכה עבורו. ולפי"ז שפיר מתיישבת קושית בעל הפלאה, דהחסרון דהמזכה לעובר לא קנה אינו שייך אלא בקניני ממונות דצריך העובר לזכות ולקבל, אבל הכא כל הדין זכייה הוא על מעשה הגירות וגם עובר בר גירות הוא, ובזה שפיר שייך מעשה זכייה עבורו אי לאו דאין שליחות לקטן.

וליישב קושית רעק"א נראה, דהנה נחלקו בגמרא בעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל אם הולד כשר או ממזר, ושיטת התוס' (ביבמות טז, ב ועוד) הוא, דלמ"ד הולד כשר הוא משום דאולינן בתר ידידה דהיינו העכו"ם או העבד, והוה הולד גוי כשר דבגוי לא שייך פסול ממזר. ולפי"ז הולד צריך גירות. וקשה לשיטתם מהא דאיתא בגמ' בכורות (מז, א) דלוייה שילדה בנה פטור מחמש סלעים, ומוקי לה באופן דאיעבר מעכו"ם ופטור מפדיון משום דהולד לוי פסול מיקרי, ולשיטת תוס' דהוי הולד גוי בלא"ה פטור מחמש סלעים ואפי' בן ישראלית דנולד מעכו"ם פטור מחמש סלעים כיון דגוי הוי. ועוד מקשים דאי אמרינן דהא דהולד כשר היינו שהוא גוי כשר ובעי גירות, א"כ הוי גר שנתגייר וכקטן שנולד ואין לו שום קרובים ויהא מותר בקרובי אמו, ואילו בגמ' יבמות (צז, ב) מפורש דאית ליה קרובי האם, דבשני אחים תאומים שהיתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה חייבין משום אשת אח מן האם, הרי דאפי' נולדו מאם שנתגיירה בשעת העיבור אית להו קורבה דאם, וכש"כ בנולד לאם ישראלית דיש קורבה דאם.⁷

ועוד מקשים מגמ' יבמות (עח, ב) דאמרינן במעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה דסלקא ליה טבילה דאמו ולא הוי חציצה משום דהיינו רביתיה, ובתוס' יבמות (מז, ב) ד"ה מטבילים הק' האין מועיל הטבילה להבין קודם מילתו, ותי' כיון דאכתי לא חזי למילה לא מעכב המילה וחל הגירות בטבילה גרידא, מידי דהוה אנקיבה דכל שאינו חייב במילה אינו מעכבו בגירות. וברמב"ן

שם תי' דבדיעבד מהני טבילה קודם מילה, והיינו דס"ל דגמר הגירות להעובר הוא במילה וא"כ לית ליה שום קרובים דהא נולד מעכו"ם ובשעת מילה כקטן שנולד דמי. וקשה דהרי מפורש בגמ' יבמות (צז, ב) הנ"ל דבהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה יש לו קרובי האם. ועוד קשה לשיטת הרמב"ן דאמאי אמרינן בגמ' בכורות (מז, ב) מעוברת שנתגיירה בנה בכור לכהן, הא כשנולד הבן אכתי עכו"ם הוא דלא נגמר גירותו עד שימול.

והנראה ליישב בזה הוא, דאף שמצריכים גירות לולד שנולד מעכו"ם הבא על בת ישראל, מ"מ אין זה משום דהוא גוי גמור, אלא באמת הוא ישראל אלא דאכתי לא הוי בכלל קדושת ישראל דיחוס הקדושה תלוי באבות כדכתיב "למשפחותם לבית אבותם", וכמו שקדושת כהונה תלוי באבות כמ"כ קדושת ישראל תלוי באבות, ולא סגי במה שמתייחס אחריה, ולזה צריך גירות כדי לקבל עליו קדושת ישראל. ונראה דלגירות כזה אין צריכים כלל לדעתו מפני שמחויב הוא להכנס תחת כנפי השכינה, כיון שהוא כבר ישראל, וכמש"כ בש"מ כאן דהקטנים שהיו בעת מתן תורה נעשו ישראלים גמורים משום שבני אברהם יצחק ויעקב הם והיו מחויבים להכנס תחת כנפי השכינה.

ולפי"ז לא קשה מה שהקשינו על תוס' בולד שנולד מעכו"ם הבא על בת ישראל שיהא פטור מפדיון הבן משום דנכרי הוא ושיהיה מותר בקרובות אמו, דבאמת ישראל הוא כיון דאמו מישראל ומתייחס בתרה. ויתיישב בזה גם דברי הרמב"ן דבמעוברת שנתגיירה דנעשית ישראלית גם העובר נעשה ישראל אפי' אי עובר לאו ירך אמו הוא, דמ"מ ישראל הוא כיון דאמו ישראלית אלא שחסר לו בקדושת ישראל וע"ז מהני טבילה והמילה שיהא ישראל גמור. ובזה תתורץ קושית הגרעק"א, שאם אמו נתגיירה בעוד שהיתה מעוברת גם העובר נעשה לישראל גמור, אלא דצריכים גירות לעובר בכדי לקבל עליו קדושת ישראל, ולזה אין אנו צריכים לדעת כלל, כמש"כ השטמ"ק דמחויב הוא להכנס תחת כנפי השכינה, וע"כ מהני גירות האם לעובר בלי זכייה ושליחות.

7. עיין בתשו' חמדת שלמה אהע"ז סי' ב' מבעל הנתיוכות ובאחייעור ח"ב סי' כ"ט אות ו' ובאמרי משה סי' כ"ז שהאריכו בזה.